

Részleges termelés a komlói Zobák-aknán

Hétfőn megindult a részleges termelés a Mecseki Szénbányák zobáki üzemében, ahol az elmúlt napokban öngyulladásos bányatűz okozott kényszerszünetet. A bányát két nagy fejtésében 130 ember látott munkához, és most már folyamatosan váltják egymást. Egy fejtésben továbbra is áll a termelés, ezt azért kellett iszapgáttakkal elkülöníteni, lezárni, nehogy innen sújtólóg jusson a tűzveszélyes területre.

Biztonsági okokból folytatják a védekezést az 1. szintű keresztvágásban. Itt a kihúzó légáram elzárását végzik, nehogy mérgező gáz — monoxid — kerüljön a bányatérsebbe, és az 1. szintet mielőbb vissza tudják adni funkciójának, megindulhasson a közlekedés, szállítás.

Alacsony folyók, „ácsorgó” uszályok

Az alacsony Duna végképpen súlyos helyzet elé állítja a hajósokat is. A magyar és az osztrák Duna-szakaszokon egyre több helyen „ácsorognak” az uszályok és a vontatók, áradásra várva. A gázlók száma — a Dunán és a Tiszán együttesen — hétfőre megközelítette a százat. (MTI)

Fiatalok a felnőttoktatásban

Szegeden nincs általános iskolai végzettsége 932 dolgozónak a textilművekben, 753-nak a ruhagyárban, 1962-nek a Kenderfonó és Szövőipari Vállalatnál.

1966-tól évről évre csökkent a dolgozók iskolájában tanulók száma, 1968-69-ben egyetlen üzembe kihelyezett osztály sem volt. A dolgozók önálló általános iskolájában az elmúlt tanév végén 311-en sikeresen levizsgáltak. Hatvan százalékuk 30 évesnél fiatalabb volt.

Az idén már 420 volt a beiratkozottak száma, eddig húszan maradtak ki. Közülük annyi a 20 éves vagy annál fiatalabb, hogy számukra a Madách utcai iskolában két külön osztályt szerveztek.

Nagy részük nem Szegeden kezdte az általános is-

kolát. Mátravidékiek, szabolcsiak, ide jöttek dolgozni, családot alapítottak, most befejezik az általános iskolát.

M. Zoltán viszont Szegeden kezdte. 1956-ban született. — Négy tantárgyból megbuktam, nem tanultam. Aztán nagyon rossz volt a kisebbek között, inkább kimaradtam. Már rájöttem, hogy mégis kell tanulni, azért jöttem ide.

V. Gyula is hetedikből maradt ki, ő is 15 éves. „Apám ivott, nem tudtam tanulni. Most villanyszerelő vagyok.” Nézem a füzetét, patyolat tiszta kék kötés, gondosan kerekített betűk. Történelem órán mocsanás nélkül figyel.

P. György „idősebb”, 1954-ben született, sütőipari szak-

munkás szeretne lenni, azért tanul. — Meggondoltam, hogy kimaradok, nem mondtam senki, hogy ne — vonja meg a vállát. „Meggondoltam”, 15 évesen.

Tudom, a felnőttoktatás központi problémái egészen más jellegűek. A riasztó számok — jórészt a múlt öröksége. A fő feladat: ezt felszámolni a legszélesebb társadalmi összefogással. Segíteni, hogy napi nyolc óra munka után legyen ereje, annak a felnőttnek beülni az iskolapadba, aki idejében nem tette vagy nem tehetette. Elvinni az iskolából színházba, moziba, könyvtárba, múzeumba, hogy gyarapodjon tudása, szélesedjen látóköre, kiteljesedjen embersége. A gondok javarésze velük kapcsolatos, iskolának, munkahelynek, társadalomnak.

Egy legendahős megszelídítése

Tizenkét vasárnap Rózsa Sándorral

Véleményezésben példásan gyors lábú volt a sajtókritika. Sőt, hétfőn, a Kossuth rádió újjászervezett, bővített (és változatlanul információszegény) *Jó reggelt!* műsora is leadta voksát, meglepő szelesen citalva mikrofonvégre a szegedi Kovács János filmhangját, aki vasárnap este azonosmód egzeciroztatta az ügyetlen perzekutókat, miként a kritikus tévébeli kollégáit. A hangvétele nem mondott újat, az olvasható, névelő és monogrammal jelzett reagálások uniszono dudoltak fricskákat, csipkedtek, „feszölögtek” az epizódok közben, után. Körülbelül abban a stílusban, amit egyik vezető napilapunk karikatúrája fogalmazott rövidre: Rózsa Sándor a nézőt ugratja, a néző összefonja szemöldökét. Elvéve ugyan „disszonáns” hangok is kihallatszottak a kórusból (valaki például azt mondta, szép ez a film, mert jó látni: magyarok vagyunk) — mindez azonban erőltet kivétel a családított morajban. A *Rózsa Sándor* azért is kerülhetett ekkora terítékre, mert alkotmányunk ünnepétől november 7-ig vasárnapként és főműsoridőben, a legteljesebb mellszélességgel kínálta fel magát. A csúcspontban minden apróság bosszantó, hát még a vállalkozás, ami széles ívben kikerül a várakozásokat. Ugy tűnik, a műsorszerkesztésben kamatozó közvetett propaganda többet értett, mint segített — hétköznapi elosztásban, szelektált közönséggel valószínűleg más a fogadtatás.

Maradjunk az elmarasztalásoknál. A fő vád a cselekményszegénység, rajta mit sem változtat, hogy tudatosan vállalt. Az alkotók a kalandregény vagy *Móricz*-regény alternatívából választották az utóbbit — az előbbi látszatának megőrzésével. Az ellentmondást csak aláhúzza, hogy *Móricz* Zsigmond látványos eseményekben ritka regénye egyébként is ellenáll a filmszerű átfordításoknak — abban a küllemében meg különösen, amit a néző „egy epizód, egy kaland” formának szokott meg. (*Bors*, a *Tenkes kapitány*, *Kockázat* stb.) *Szinetár* Miklós — mint lapunkban tett nyilatkozatában elmondta — *Madách Tragédiájának* alapgonddalát, a küzdő és bizakodó ember örökszép modelljét, s ennek a magyar valóságban, történelemben, a magyar nép mérhetetlen szenvedéseiben realizálódó elementáris képességét, a túlélés képességét olvasta ki *Móricz* Rózsa Sándorából. A cselekvő hős helyébe az a Rózsa Sándor került, aki a nagy cselekvések képességének birtokában fosztatott meg az igazi nagy tettektől, s a népfelszabadítás helyett csak alkalmi jótétemenyekre szorítkozhatott. Betyárkodása a maga zárt világán belül kegyetlen, szigorú, ám kifelé elszigetelt, magányos, egészében véve passzív látványa az elége-

detlenkedő magyar parasztságnak, bő évtizeddel 1848 előtt. Az intenzív cselekmény üresen maradt helyére a folklór vonult be, ebben a millióban Rózsa Sándor, a cselekvésre született hős, a maga egyéni útját járja, alig tehet valamit. Mindez pedig a tizenkét részes filmsorozat formai normatívájában csak érlelte az egyre körülményesebben feloldható ellentmondásokat. Ahogy haladt előre a film sovány történeti vonala, úgy vált egyre nyilvánvalóbbá: *a tartalom és a forma megbillent egyensúlyát a szegedi tanyavilágnak, a város emberének, a pusztai embereinek, a kornak és a valóságnak bármily érdekeltes rajza sem hozhatja helyre. Az epizódok összevonásával a kevesebb ezúttal többet jelentett volna.*

Rózsa Sándor tehát nem lehetett Robin Hood. Alkatta egy igazi betyárvezéré — am ténylegesen csak annyiban különb sorstársainál, hogy a tettekre azok még hozzá képest is ritkábban vállalkoznak, inkább vele, mellette, árnyékában. Pedig ki vitatná, *Veszélka* Imre, vagy az elfogott *Bán* András figurájában a betyárnak legalább olyan egyszerű jellemvonásai feszenek föl. Mégis, a legendahős Rózsa Sándor lett, alakját a nép azokkal a nemes tulajdonságokkal ékesítette, amelyeket az igazságtalanságok megtorlására született betyárság, mint „kollektíva” hordozott magában. Rózsa Sándor tehát betyárként típus, embernek viszont természetesen-rüleg szegényebb egy ideális legendahősnél. *Szinetár* Miklósnak így akarva-akaratlanul feladatult jutott a deherozálás, a kísérlet, hogy a mítoszról keresse elő az embert — s ez önmagában véve is népszerűtlen dolog. Mi sem természetesebb, szándékához egyedül *Móricz* Zsigmondban talált megértő, támogató partnert; megfogta hát a kezét felvevőgépes-tül, szereplőtül együtt, s tiz órában igyekezett pontosan lefényképezni, amit a

nagy művész évtizedekkel ezelőtt megírt. Felhasználás helyett reprodukálta a regényt, a betű művészetének jellemábrázoló, képfestő erejét a kamera lehetőségeivel jegyezte el. Az érdeklázáság nézeteltérései legszembetűnőbben *a ritmusban* ütözködtek ki. A film lélegzetvétele ugyanis átvette a regényt, az oldalak perceké duzzadtak — így lett a film ábrázolásmódja tulajdonképpen naturalista. Az önmagukban remekül megkomponált, színesen elmondott, láttató erejű monológok halmozása eltöredezte, terjedőssé tette a filmet, a szereplők többségükben irodalmi estét tartottak, egyszerűen felolvasták-felmondták a regény legszebb fejezetét. Szinte valamennyi fontosabb szereplő kapott rá alkalmat.

Mégis. Nem mi, nem először itt teszünk említést róla: *a Rózsa Sándor filmváltozata nagy szolgálatot tett a magyar irodalomnak.* És nemcsak *Móricz* Zsigmondot hozta közelebb a legszélesebb olvasótábor rapszódikus ízléséhez, de felhívta a figyelmet a nemzeti önisméret, önbecsülés megannyi szép, nagy alkalmainak kihasználására. Aztán — csak úgy, mellékesen — Szegednek, a város történelmének, hagyományainak, vidékének, élénk tájkultúrájának propagandája (még ha élcekkal megtűzdelte reklámja is) volt az elmúlt hetekben. Aztán — talán nem is annyira mellékesen — a filmsorozat láttán kiderült, színészeink (az itteniek, vagy a már csak lélekben idetartozók) alaposan kiállták a próbát: Kovács János, Szabó Kálmán, Jászai László és mások mindenképpen egyenrangú produkcióra képesek az országosan ismertebb, foglalkoztatottabb fővárosi kollégáikkal. Rózsa Sándor jelképes sorsa az övéké is, a tehetség — lehetőségek híján — csak tehetség marad. Amely időnként életjelet ad magáról.

Nikolényi István

Klub az osztálytermek alatt

A Dózsa György nevét viselő általános iskola — kicsit a Dózsa-évfordulóra előlegképpen — ritka szép ajándékkal lepte meg magát. Másfél esztendő alatt 75 ezer forintért, 30-40 ezer forintos értékű — és ki tudja mennyi felbecsülhetetlen társadalmi munkával olyan takaros kis klubot varázsolt a pincéből, hogy az iskola méltán lehet büszke rá. Amikor megtervezték, hogy az úttörőcsapat nevelési lehetőségeinek kiszélesítésére, a végzős osztályok klubfoglalkozásaihoz megfelelő környezetet biztosítani klubot csinálnak az osztálytermek alatt, arra gondoltak, hogy a fiatalok mozgalmi, szakköri és más öntevékeny foglal-

koztatásaihoz ne szoruljanak rá a tanulás, a szigorúbb munka levegőjét árasztó osztálytermekre.

A tegnapi klubavató előtt *Keckés* Antal igazgató elmondta, a patronáló KISZ-szervezetek, a Zalka-laktanya, a szomszédos erdőszeti szakközépiskola, a 600-as szakmunkásképző és persze a saját tanulóik nélkül keveset érhetett volna az építő, az elektromos ktsz., a szolgáltató vállalat, a megyei KISZ-bizottság segítségével — és természetesen a szülők, különösen *Herke* László és *Kiss* Ernő, meg a nevelőknek a közösség érdekében ezúttal is bizonyított áldozatvállalása, ki-váltképp az idős pedagógus

Vukics Géza, és mások példás hozzáállása. Program máris akad bőven. Az általános klubnapok mellé ideköltözik az ifjúsági vezetők klubja, az irodalmi és a vízi szakkör, a napközi otthonosok, s egyetlen ajtónyitánsyira rendezkedtek be a kis keramikuskok is. A házi kerámiakészítés hagyományai egyébként könnyűszerrel fellelhetők a falakon, a folyosókon, a fenti termekben csakúgy, mint lent, a pincelklubban, ahol lemezjátzó, magnó és különféle játékok adják tudtára az érkezőnek: esztétikus, hangulatos otthonhoz jutottak — nem utolsósorban saját munkájuk eredményeképpen — a Dózsa-iskolák gyerekek.

N. I.

Pártnapok a járásban

A szegedi járás községeiben novemberben a következő délutáni időpontokban tartanak pártnapokat:

November 9-én, kedden: Kisteleken, a Gimnáziumban fél 5-kor. Előadó: *Zenei* József.

November 10-én, szerdán: Deszken, a szanatóriumban 3-kor, *dr. Vratán* György; Kisteleken, a gépjavítóban fél 3-kor *Simon* Béla; Puztamérgesen, a művelődési házban 5-kor *Király* Ferenc; Puztaszeren, a művelődési otthonban 5-kor *Grüber* János; Szatymazon, a Homokgyöngye Tsz-ben 5-kor *Nikolényi* György; Tiszszigetén, a Búzákfalászi Termelőszövetkezetben 5-kor *Arany* Jánosné.

November 11-én, csütörtökön: Ásotthalmon, a művelődési otthonban 6-kor *dr. Kovács* József; Dorozsmán, a tanácsházban, 5-kor *dr. Szilágyi* Júlia; Öttömösön, a pártházban 5-kor *Grüber* János; Sándorfalván, az Új Élet Téeszben 5-kor *Kiss* István; Tápén az MHRT-nél fél 6-kor *dr. Főrizs* Sándor.

November 12-én, pénteken: Algyőn, a tanácsházban 3-kor *Varga* Andrásné; Ásotthalmon, a gátsori iskolában 6-kor *dr. Kikli* Tivadarné; Bordányban, a pártházban 5-kor *Fodor* István; Csengele, a pártházban 5-kor *Gila* Ferenc; Dócon, a művelődési otthonban 6-kor *dr. Abrahám* Antal; Domaszéken, a tanácsházban 4-kor *Reményik* István; Mórhalmon, a művelődési házban 5-kor *dr. Kiss* Imre, az Egyetértés Szakszövetkezetben pedig 6-kor *Dobó* Lajos; Rúzsán, a pártházban 5-kor *Molnár* Sándor, Szivárvány Tsz-ben ugyan-csak 5-kor *Varenyi* Zoltán; Sövényházban, a pártházban 5-kor *dr. Adányi* József;

Mégsem lehet szabadulni a gondolatától: megoldjuk társadalmi munkában, intézmények, tömegszervezetek, lelkiismeretes emberek összefogásával, ami államilag szervezett és finanszírozott körülmények között nem megy? A legjobb esetben is csak foltozgatjuk azt, ami még mindig rossz valahol.

S. E.

Magyar szokások külföldön

Nem pihennek az idegerforgalmi rekordév fáradalmi után a hazai szakácsok, felszolgálók; ősszel és télen számos európai nagyvárosba „vendégzerepelnek” a magyar ízek mesterei. A Pannónia Szálloda és Vendéglátóipari Vállalat az idén csaknem 10 éttermet működtet külföldi városokban.

NSZK-könyvkiállítás

Szathó Tibor felvétele

Mintegy 2500 könyvet, válogatást — 300 kiadó munkájának háromévi terméséből — tartalmaz az a kiállítás, amelyet az NSZK Könyvkiadók Szövetsége és a Magyar Könyvterjesztők Egyesülése rendezett, tegnap, hétfőn délután a József Attila Tudományegyetem aulájában. Huszonhat szakcsoporthoz mutatja be ez a kiállítás a mai nyugatnémet szépirodalom legjelentősebb alkotásait, az orvostudomány és a természet-tudomány kiemelkedő műveit, valamint művészetérténeti könyveket és azokat a munkákat, amelyek az NSZK-ban megkapták a legszébb könyv kiállítás címet. Az anyagban mintegy 25 magyar szerző németre fordított alkotása is szerepel, köztükük *Déry* Tibor, *Németh* László, *Illyés* Gyula, *Szabó* Magda regényei, illetve *Lukács* György esztéti-

kai művei. Az érdekes és tartalmas anyagban két szegedi szerző munkája is helyet kapott; *Halász* Előd professzor magyar-német szótára és *Rédei* László szegedi íróprofesszor egyik matematikai munkája.

Az ünnepi megnyitón megjelent *Papp* Gyula, a városi tanács elnökhelyettese és *Forgó* Pál, a Csongrád megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese is. A nagy számban összegyűlt közönséget *dr. Csákány* Béla, a József Attila Tudományegyetem rektorhelyettese köszöntötte, majd *Sigfred Taubert*, a nyugatnémet kiadók delegációjának vezetője és *Solt* Sándor, a Magyar Könyvterjesztők Egyesülésének elnöke szólott a megjelentekhez. Ezután *Halász* Előd egyetemi tanár megnyitotta a kiállítást, amelyet ajánlunk a szép könyvek barátainak.